HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מתני' [א]המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן ואין לו בקורות שקמה [ב]קיבלה הימנו לז' שנים שנה ראשונה יזרענה פשתן ויש לו בקורות שקמה: **גמ'** אמר אביי בקורות שקמה אין לו בשבח שקמה יש לו ורבא אמר [ג]אפילו בשבח שקמה נמי אין לו מיתיבי [ד]המקבל שדה מחבירו והגיע זמנו לצאת שמין לו מאי לאו שמין לו בשבח שקמה לא [ה]שמין לו ירקא וסילקא ירקא וסילקא נעקור ונשקול [ו]בדלא מטא יומא דשוקא ת"ש המקבל שדה מחבירו והגיע שביעית שמין לו שביעית מי קא מפקעא ארעא אלא אימא המקבל שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו ואכתי יובל מי מפקעא קבלנות לצמיתות אמר רחמנא אלא אימא [ז]הלוקח שדה מחבירו והגיע יובל שמין לו וכי תימא ה"נ שמין לו בירקא וסילקא סילקא וירקא ביובל הפקירא הוא אלא לאו [ח]שבח שקמה [ט]תרגמא אביי אליבא דרבא שאני התם דאמר קרא [1]ויצא ממכר בית ממכר חוזר [י]שבח אינו חוזר ונגמר מיניה התם זביני מעליא הוא [כ]ויובל אפקעתא דמלכא היא רב פפא קביל ארעא לאספסתא קדחו בה תאלי כי קא מסתלק אמר להו הבו לי שבחא א"ל רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא אלא מעתה דיקלא ואלים ה"נ דבעי מר שבחיה א"ל התם לאו אדעתא דהכי נחית אנא הכא אדעתא דהכי נחיתנא כמאן כאביי דאמר בשבח שקמה יש לו אפילו תימא כרבא התם לית ליה פסידא הכא איכא פסידא א"ל מאי פסדתיך ידא דאספסתא [כא]שקול ידא דאספסתא וזיל אמר ליה אנא כורכמא רישקא רבאי א"ל גלית אדעתך דלמשקל ואסתלוקי עבדת [כב] שקל כורכמא רישקא וזיל אין לך אלא דמי עצים בלבד רב ביבי בר אביי קביל ארעא ואהדר ליה משוניתא קדחו ביה זרדתא כי קא מיסתלק אמר להו הבו לי שבחאי [כג]אמר רב פפי משום דאתיתו ממולאי אמריתו מילי מוליתא אפילו רב פפא לא אמר אלא דאית ליה פסידא [כד]הכא מאי פסידא אית לך: רב יוסף הוה ליה ההוא שתלא שכיב ושבק חמשה חתנוותא אמר עד האידנא חד השתא חמשה עד האידנא לא הוו סמכו אהדדי ולא מפסדו לי השתא חמשה סמכו אהדדי ומפסדו לי אמר להו אי שקליתו שבחייכו ומסתלקיתו מוטב ואי לא מסליקנא לכו בלא שבחא דאמר רב יהודה ואיתימא רב הונא ואיתימא ר"נ האי שתלא דשכיב יורשים דיליה מסתלקין להו בלא שבחא [כה]ולאו מילתא היא ההוא שתלא דאמר להו אי מפסדינא [כו] מסלקנא אפסיד אמר רב יהודה מסתלק בלא שבחא רב כהנא אמר מסתלק ושקיל שבחא ומודה רב כהנא דאי אמר אי פסידנא מסתלקנא בלא שבחא מסתלק בלא שבחא רבא אמר [כז]אסמכתא היא [כח]ואסמכתא לא קניא ולרבא מאי שנא מהא [כט]דתנן אם אוביר ולא אעביד אשלם במיטבא התם מאי דאפסיד משלם הכא [ל]מאי דאפסיד מנכינן ליה ואידך יהבינן ליה רוניא שתלא דרבינא הוה אפסיד סלקיה אתא לקמיה דרבא א"ל חזי מר מאי קא עביד לי א"ל שפיר עביד א"ל הא לא התרה בי א"ל לא צריכא להתרות רבא לטעמיה [לא]דאמר רבא [לב]מקרי דרדקי שתלא טבחא ואומנא בעל הבית ועליו להיות אריס כל הימים ונוטל מחצה בפירות: **אפסיד.** מאי דאשבח כבר מיהו אכתי הוה שבחא ומיסתלקנא דקאמר בלא שבחא קאמר: **ורב כהנא אמר וכו'.** דה"ק אי מפסידנא מסתליקנא על כרחי ושקילנא מאי דאשבחי: **לא קנייא.** ואפילו [לג]אמרת הכי לא מסלקינן ליה בלא שבחא: **מאי דאפסיד מנכינן ליה.** שיימינן מאי דמטי לבעל הבית בהפסד ומנכינן ליה מחלקו דשתלא בשבח: **אומנא.** [לד]מוהל תינוקות: [לה]**למוסרין ועומדין דמי.** לסלקיהו: **מקרי דרדקי.** פסידא בלא הדר הוא דשבשתא כיון דעל על: ל"ל

אלא מעתה דיקלא ואלים ה"נ. דבעי מר שבחא בתלימות הדקל הא ודאי אפילו לאבעי לית ליה דדוקא בשבח שקמה דליכא פרי אלא שבח דגידול ענפים קאמר אביי דיש לו דאדעתייהו נחת אבל אדעתא דתלימות הדקל לא נחת ה"נ מר לא נחת אדעתא דתאלי אלא אדעתא דאספסתא א"ל התם ודאי לאו אדעתא דהכי נחת ומאי דבעי לאו אדעתא דקורות נחית דבשביל מועטות אינם מחזיקים לקורות אבל קיבלה לז' שנים שנה ראשונה זורעה פשתן וקולן שנה ראשונה שקמה שבה: **גמ' שבח שקמה יש לו.** עשו והשביחו שמין לו שבחא לכשיסתלק: **נלמיתות אמר רחמנא.** מי שאילולי יובל היתה נלמתת דכתיב (ויקרא כה) והאדם לא תמכר לצמיתות: **ונגמר מיניה.** [ד] דמקבל: **התם זביני מעליא הוא.** וכל כמה דאשבחא ארעא ברשותיה אשבחא ואדעא דהדרא משום דיובל אפקעתא דמלכא הוא ומאי דלא פקע מלכא לא מפקע ממכר אפקע שבחא לא פקע: **קדחו בה תאלי.** למתו בה אילנות: **דיקלא ואלים.** קיבל הימנו אילן לפירותיו כך וכך שנים ונתעבה והגדילו עיקרו ה"נ וכו': **לאו אדעתא דהכי נחת.** אלא לאכילת פירות. הכא אדעתא דהכי נחת בלבל אשר ילמח בה: **התם ליה פסידא.** כל מה שהשביח שקמה לא מנע ממנו חרישה וזריעה: **ידא דאספסתא.** מקוס הדקלין היה זורע אספסתא. ידא כמו (במדבר ג) איש על ידו: **אנא כורכמא רישקא רבאי.** אני הייתי מגדל במקומן כרכום שדמיו יקרין: **א"ל.** מדקאמרת כורכמא רישקא רבאי שהוא דבר הנקלר בכל שנה ולא אמרת אנא תאלי הייתי נוטע בה למישקל שבחייהו גלית אדעתך דלא נחתת להא ארעא אדעתא למיעבד בה מידי דבר קיימא למישם ליה שבחיה ומפיק אלא מידי דתיעקריה ותישקליה ותיזיל כי מסתלקת שקול כורכמך רישקך אותו כורכמא רישקא דהיינו תאלי שקיימו בה עקור אותו ולך וכשתבא לעקור אינו אלא עצים וזה יתן לך דמי עצים: **אהדר ליה משוניתא.** הגדיהו סביב גבוליה כעין שן הר: **קדחי ביה זרדתא.** בהחיא משוניתא למתו בה אילנות של עוזרדין קורמיי"ר בלע"ז: **ממולאי.** [ו] מבית עלי שהיה ממשפחה רעועה: **אמריתו מילי מולייתא.** דברים גבנוים. לשון מוליא במוליא במו"ק (דף י:) גבשושית: **אפילו רב פפא.** דבעי שכר שבחא דתאלי: **דאית ליה פסידא.** שלמתו במקום הראוי לזריעה: **הכא מאי פסידא איכא.** במשוניתא אין דרך לזרוע: **שתלא.** נוטע כרם בקרקע בלא שבחא קאמר: **אפסיד.** מאי דאשבח כבר מיהו אכתי הוה שבחא ומיסתלקנא דקאמר בלא שבחא קאמר: **לא קנייא.** אפילו אמרת הכי לא מסלקינן ליה בלא שבחא: **מאי דאפסיד מנכינן ליה.** שיימינן מאי דמטי לבעל הבית בהפסד ומנכינן ליה מחלקו דשתלא בשבח: **אומנא.** [ט] מוהל תינוקות: [י] **למוסרין ועומדין דמי.** לסלקיהו: **מקרי דרדקי.** פסידא בלא הדר הוא דשבשתא כיון דעל על: ל"ל

מתני' לשנים מועטות. פחות מז' שנים: **לא יזרענה פשתן.** שזרע פשתן מכחיש בארץ הרבה ואינה מחזרת ליושנה עד ז' שנים. והא לא מיתוקמא אלא בחכירות דאי בקבלנות מאי דבעי לזרע שהרי הבעלים חולקין בו: **ואין לו בקורות שקמה.** עץ סרק הוא וקוצין ענפיו לקורות הבנין והן חוזרין וגדלין (ג) ופחות מז' שנים אין נעשות קורות. הלכך קיבלה לפחות מז' שנים לא יקוץ קורות שבה דלמא אדעתא דקורות נחית דבשנים מועטות אינם מחזיקים לקורות אבל קיבלה לז' שנים שנה ראשונה זורעה פשתן וקולן שנה ראשונה שקמה שבה: **גמ' שבח שקמה יש לו.** עשו והשביחו שמין לו שבחא לכשיסתלק: **נלמיתות אמר רחמנא.** מי שאילולי יובל היתה נלמתת דכתיב (ויקרא כה) והאדם לא תמכר לצמיתות: **ונגמר מיניה.** (ד) דמקבל: **התם זביני מעליא הוא.** וכל כמה דאשבחא ארעא ברשותיה אשבחא ואדעא דהדרא משום דיובל אפקעתא דמלכא הוא ומאי דלא פקע מלכא לא מפקע ממכר אפקע שבחא לא פקע: **קדחו בה תאלי.** למתו בה אילנות: **דיקלא ואלים.** קיבל הימנו אילן לפירותיו כך וכך שנים ונתעבה והגדילו עיקרו ה"נ וכו': **לאו אדעתא דהכי נחת.** אלא לאכילת פירות. הכא אדעתא דהכי נחת בכל אשר ילמח בה: **התם ליה פסידא.** כל מה שהשביח שקמה לא מנע ממנו חרישה וזריעה: **ידא דאספסתא.** מקוס הדקלין היה זורע אספסתא. ידא כמו (במדבר ג) איש על ידו: **אנא כורכמא רישקא רבאי.** אני הייתי מגדל במקומן כרכום שדמיו יקרין: **א"ל.** מדקאמרת כורכמא רישקא רבאי שהוא דבר הנקלר בכל שנה ולא אמרת אנא תאלי הייתי נוטע בה למישקל שבחייהו גלית אדעתך דלא נחתת להא ארעא אדעתא למיעבד בה מידי דבר קיימא למישם ליה שבחיה ומפיק אלא מידי דתיעקריה ותישקליה ותיזיל כי מסתלקת שקול כורכמך רישקך אותו כורכמא רישקא דהיינו תאלי שקיימו בה עקור אותו ולך וכשתבא לעקור אינו אלא עצים וזה יתן לך דמי עצים: **אהדר ליה משוניתא.** הגדיהו סביב גבוליה כעין שן הר: **קדחי ביה זרדתא.** בהחיא משוניתא למתו בה אילנות של עוזרדין קורמיי"ר בלע"ז: **ממולאי.** (ו) מבית עלי שהיה ממשפחה רעועה: **אמריתו מילי מולייתא.** דברים גבנוים. לשון מוליא במוליא במו"ק (דף י:) גבשושית: **אפילו רב פפא.** דבעי שכר שבחא דתאלי: **דאית ליה פסידא.** שלמתו במקום הראוי לזריעה: **הכא מאי פסידא איכא.** במשוניתא אין דרך לזרוע: **שתלא.** נוטע כרם בקרקע בעל הבית ועליו להיות אריס כל הימים ונוטל מחצה בפירות: **אפסיד.** מאי דאשבח כבר מיהו אכתי הוה שבחא ומיסתלקנא דקאמר בלא שבחא קאמר: **ורב כהנא אמר וכו'.** דה"ק אי מפסידנא מסתליקנא על כרחי ושקילנא מאי דאשבחי: **לא קנייא.** ואפילו [יא] אמרת הכי לא מסלקינן ליה בלא שבחא: **מאי דאפסיד מנכינן ליה.** שיימינן מאי דמטי לבעל הבית בהפסד ומנכינן ליה מחלקו דשתלא בשבח: **אומנא.** [יב] מוהל תינוקות: [יג] **למוסרין ועומדין דמי.** לסלקיהו: **מקרי דרדקי.** פסידא בלא הדר הוא דשבשתא כיון דעל על: ל"ל

מסורת הש"ס

א) [שבת נב: וש"נ], ב) [לעיל לט. קו.], ג) ימנות עה: כתובות פה. ב"מ קלו: סס קנ"ל. [עירובין כה:], ד) [לעיל סו. וש"נ], ה) [לעיל קד.], ו) ב"מ כח:, ז) וכערוך פירש ממולאי סס מקום ואיתי ראיה מבראשי רבה פכ"ט וע"ש, ח) [ופי' אמר הכי כל"ל], ט) ולעיל לז. פי' רש"י אומנא מקיז דס. רש"ל, י) [ד"ה כמוסרין שיין לע"ב],

לעזי רש"י

קורמיי"ר עץ העורור.

מוסף רש"י

תרגמא אביי אליבא דרבא. במקומו ובשבילו שתהא מתורגמת לפי דבריו (סוכה יט. עי"ש). **אפקעתא דמלכא.** מלות המלך (לעיל לט.). **דאתיתו ממולאי.** ממשפחה אומללה מבית עלי, דאמרינן בפ"ק דר"ה (יח.) אבני וכתב מדבית עלי קאמר (יבמות עו.) אי: מקוטעים, מבית עלי, דאביי אבוה דרב ביבי מבית עלי אתא (עירובין כה:) בית עלי שהן כרותי ימים, ולי נראה ממולאי גבנומים, בעלי מומין שאינן חיין כאחר בני אדם, לשון (ב"מ נד.) שקל מוליא ושדא בנגא (כתובות פח.) אי: על שם מקומן נקראו בני עלי ממולאי, דאמר בב"ר בתחילת פרשה נט ואבריהם זקן, עמרת תפארת שיבה וגו', ר"מ אזל לממלא ראה אותם שחורי ראש, אמר להם שמא ממשפחת עלי אתם דכתיב ביה וכל מרבית ביתך ימותו אנשים, אמרו רבי התפלל עליו, אמר להם לכו וטיפלו לנדקה ואתם זוכים לזקנה כו', וה"ק אמר בר"ה (יח.) אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה, בזבח ומנחה הוא דאין מתכפר אבל מתכפר בתורה וגמילות חסדים (רשב"ם ב"ב קלז: וכעי"ז שם קנא.). **מילי מולייתא.** קטוטות בלא רגלים (עירובין כה:) אי: דברים כרותים שאין בהם ממש, לשון (איוב יח) יתל קלינו (רשב"ם ב"ב שם). **אסמכתא.** הבטחת גחמה שאדם מבטיח את חבירו לסמוך עליו שאם לא יקיים תבאו יתן כך וכך (לעיל מח:) היינו דבר דאינו נותן לו מדעתו, אלא סומך על דבר שאינו, דסבור שהוא יכול לגנא ופטמיס שמגלגלין אותו (סנהדרין כד:) המבטיח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יאנס ולא יוכל לקיים (רשב"ם ב"ב קסח.). **לא קנייא.** ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך (שם). **אם אוביר.** תעשה בורה, **ולא אעביד.** ולא תעשה בה פעולה הראויה לה (לעיל קד.). **שתלא.** נוטע כרמים למחצה (ב"ב כא:). **ואומנא.** מקיז דס (שם).

עין משפט
נר מצוה

פב א ב מיי' פ"ח מהלכות שכירות הלכה ג יוד טוש"ע מ"מ סי' שכה:
פג ג מיי' שם טור מ"מ שם:
פד ד ה ו מיי' שם סמג שם טוש"ע מ"מ סי' שכז סעיף ג:
פה ז ח ט מיי' פי"ח מהלכות שמיטה הלכה מ סמג לאוין ערה:
פו י כ מיי' פ"מ מהל' שכירות הלכה י סמג עשין פט טוש"ע מ"מ סי' שכה:
פז ל טוש"ע מ"מ סי' שכט:
פח מ נ מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ו סמג שם טוש"ע מ"מ סי' של סעיף כ:
פט ס מיי' פ"י מהלכות שכירות הלכה ז ועיין בהשגות ובמגיד משנה סמג עשין פח טוש"ע מ"מ סי' שו סעיף מ:

תורה אור השלם

1 וַאֲשֶׁר יִגְאַל מִן הַלְּוִיִּם וְיָצָא מִמִּכֶּר בֵּית וְעִיר אֲחֻזָּתוֹ בַּיֹּבֵל כִּי בָתֵּי עָרֵי הַלְּוִיִּם הוּא אֲחֻזָּתָם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
ויקרא כה לג

הגהות הב"ח

(א) גמ' שקול כורכמא:
(ב) שם מפסדינא מסתלקנא אפסיד:
(ג) רש"י ד"ה ואין לו וכו' ובפחות מז' שנים:
(ד) ד"ח ונגמר מיניה למקבל: (ה) תוס' ד"ה אלא וכו' אבל אנא הכא נחתינא:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה אין לך ואע"ג וכו'. ב"ב ואף דאמר שם בהיורד לשדה כו' לחד לישנא משום כחשא דאחרנא וקי"ל כהאי לישנא. תוס' אחלי לשיטתייהו שכתבו למטה וכגון שהתאלי כו' אבל הטור ס"ל דשמעת מינה כמ"ש למטה לכן כתב שנוטל דמי נטיעות העומדין ליטע וכמ"ש תוס' שם בד"ה ואם אמר כו': [ב] שם דמיירי כו'. ב"ב וכ"פ הטור וכ"ה אבל הרמב"ם וש"ע השמיטו וכמיתון השני של תוס': [ג] שם וכגון כו'. ב"ב אבל הטור השמיטו דס"ל דעובדא דכאן הוא במקבל ועי' רש"י ק"ו ע"ב במתני' ד"ה לא יחרענה כו' ולהרמב"ן שם דאוסר בכל ענין במקבל ס"ל לגילוי דעתו דלמשקל ואסתלוקי כו' ולכן השמיט הרמב"ם לפי שכתב הדין אבל מקבל על המתני' דכאן ודלא כדעת רש"י דמתני' כאן ד"ה לא יחרענה פשתן כו' ורש"י אזיל לשיטתו כנ"ל (ועמ"ש רבינו בח"מ סי' שכה ס"ק ד):